

Києво – Могилянська Академія – осередок освіти та науки в Україні XVII – XVIII ст.
(до 400-річчя від заснування)

Мяус В. М. студ. 1 курсу ФЕІП, спец. «Менеджмент»
Науковий керівник: ст. викл. Кузьменко Н.М.

*Умислив фундувати школи, аби молодіж
в справжній побожності, в звичаях добрих і
в науках вільних навчена була.*

(Петро Могила)

Протягом всієї історії України не було навчального закладу, який би справив більший вплив на розвиток освіти, науки, культури ніж Києво-Могилянська академія. Для українців вона завжди буде національною святиною, не меншою, ніж Падуя для італійців, Оксфорд для англійців, Сорбона для французів, Карловий університет для чехів, Ягеллонський – для поляків.

Києво-Могилянська академія була першим вищим навчальним закладом, що відповідав запитам і потребам духовного життя українського народу в період народно-визвольної боротьби середини XVIII ст., формування національної церкви і держави.

Виникненню Києво-Могилянської Академії передував культурно-національний рух, що в умовах посиленого наступу на соціальні і духовні інтереси українців, який чинився правлячими колами Речі Посполитої. Свідомі громадяни, світські й духовні, інтелігенція і козацтво об'єдналися до справи захисту духовних та національних інтересів України. Найголовнішим завданням вони вважали виховання громадян, гідних своєї історії і відповідальних за майбутнє вітчизни. На початку XVII ст. центром духовного життя стає Київ. Ось чому до Києва потягнулись культурно-освітні діячі з різних земель України, особливо з тих, де польсько-католицький гніт ставав нестерпним. Серед них були письменники, поети, педагоги, перекладачі, вчені, богослови, книговидавці, гравери, художники.

Колегіум веде свою історію з 15 жовтня 1615 року, коли знатна киянка Галшка Гулевичівна відписала свою садибу в Києві, на Подолі, місцевому Братству для заснування монастиря, шпиталю та Київської братської школи для дітей всіх станів. Опіку над заснованою нею школою перебирає на себе Київське братство, світська й духовна інтелігенція. Школа мала підтримку Війська Запорозького і зокрема гетьмана Сагайдачного. Вступ гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного «зі всім войском» до Київського братства значно посилює авторитет братства та позитивно позначається на справах школи.

Влітку 1631 року митрополит Київський і Галицький Петро Могила заснував Києво-Печерський Лаврський монастир, яка увійшла в історію під назвою Лаврської або Гімназіума. Потім, з 1 вересня 1632 року об'єднавши Братську Лаврську школи, було створено Києво-Братську колегію (колегіум) на території Братської школи на Подолі. Петро Могила опікувався Колегією до кінця своїх днів. Він побудував в ній систему освіти за зразком єзуїтських навчальних закладів. Велика увага в колегії приділялася вивченню мов, зокрема польської та латини. Станових обмежень для отримання освіти не було. Викладачі та незаможні студенти забезпечувались засобами для життя і навчання, за життя митрополита було збудовано першу бурсу, нове кам'яне приміщення під школу, яка є й сьогодні на території Києво-Могилянської академії (відома під назвою Трапезна або Святодухівська церква). Помираючи, Могила заповідає Колегії великі кошти й найбільшу свою цінність – бібліотеку (2131 книгу), а також інше майно. Згодом Києво-Братська колегія іменувалася Києво-Могилянською на честь свого благодійника та опікуна. Згідно з Гадяцьким трактатом 1658 року між Річчю Посполитою і Гетьманщиною колегії надавався статус Академії вона отримувала рівні права з Ягеллонським університетом. Після входження українських земель у склад Московського царства статус Академії був підтверджений у грамотах російських царів Івана VI 1694 року та Петра I 1701 року. За час існування Києво-Могилянської академії, з її стін вийшло багато відомих випускників. До вихованців належали гетьман Іван Мазепа, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Іван Скоропадський та Іван Самойлович, а також багато хто з козацької старшини. Тут навчалися архітектор Іван Григорович-Барський, композитори Артемій Ведель та Максим Березовський, філософ Григорій Сковорода та науковець Михайло Ломоносов. Авторитет та якість освіти в академії також приводили сюди іноземних студентів: росіян і білорусів, волохів, молдаван, сербів, боснійців, чорногорців, болгар, греків та італійців. Вихованці академії часто продовжували освіту в університетах Європи, оскільки, згідно з європейською традицією, викладання провадилося латиною.

У 1763 році Катерина II видала указ про заборону викладання українською мовою в Києво-Могилянській академії. Незважаючи на намагання випускників перетворити академію на сучасний університет, за розпорядженням уряду, указом Синоду від 14 серпня 1817 року Академію було закрито. Натомість у 1819 року в приміщеннях Києво-Могилянської академії була створена Київська духовна академія. Після Жовтневої революції, у 1918 року вона була закрита, а її будівлі передані іншим установам. Нова епоха у діяльності Академії розпочалася 1991 року після оприлюднення розпорядження Голови Верховної Ради України «Про відродження Києво-Могилянської академії», згідно з яким було створено Університет «Києво-Могилянська академія» на її історичній території.